

**KLIIMAMINISTEERIUMI SEISUKOHAD RIIGI
OSALEMISE EESMÄRKIDE TÄITMISE JA
OSALUSTE VALITSEMISE KOHTA 2023. AASTAL**

Sisukord

Sisukord.....	2
1. Sissejuhatus.....	3
2. Kliimaministeeriumi valitsetavad osalused.....	4
3. Seisukohad riigi osalemise eesmärkide täitmise ja riigi osaluse valitsemise kohta äriühingutes	5
3.1. AS A. L. A. R. A.	5
3.2. AS Eesti Raudtee	6
3.3. AS Operail.....	7
3.4. AS Tallinna Lennujaam	8
3.5. AS Tallinna Sadam	10
3.6. AS Saarte Liinid.....	11
3.7. AS Elering.....	12
3.8. Lennuliiklusteeninduse AS.....	13
3.9. OÜ Rail Baltic Estonia	15
3.10. OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus.....	16
3.11. AS Nordic Aviation Group.....	17
3.12. OÜ Transpordi Varahaldus	18
3.13. AS Ökosil.....	20
4. Seisukohad sihtasutusele seatud eesmärkide täitmise ja asutajaõiguste teostamise kohta	22
4.1. SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	22
5. Seisukohad mittetulundusühingule seatud eesmärkide täitmise ja liikmeõiguste teostamise kohta 24	
5.1. MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee	24
6. Kokkuvõttev tabel seisukohadest	26

1. Sissejuhatus

Riigivaraseaduse § 98 lõigetest 2¹ ja 3² tulenevalt esitame seisukohad riigi osalemise eesmärkide täitmise ja riigi osaluse valitsemise kohta Kliimaministeeriumi (edaspidi ka KLIM) valitsetavates äriühingutes ning riigi asutatud sihtasutustele seatud eesmärkide saavutamise ja asutajaõiguste teostamise kohta. Lisaks esitame Riigivaraseaduse § 98 lõikest 4³ tulenevalt teabe nende mittetulundusühingute kohta, milles Kliimaministeerium liikmeõigusi teostab.

Aruanne käsitleb perioodi 01.01.2023 kuni 31.12.2023 ning välja on toodud ka muutused 2024. aasta jooksul kuni aruande esitamiseni. Arvestada tuleb asjaolu, et Kliimaministeerium loodi 01.07.2023 ja Vabariigi Valitsuse 06.07.2023 korraldusega nr 185 määrati Kliimaministeerium aruandes käsitletavate äriühingute riigile kuuluvate aktsiate ja osade valitsejaks. Enne seda valitsesid osalusi Keskkonnaministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

---

¹ Riigivaraseaduse § 98 lg 2: „Osaluse valitseja kujundab pärast riigi osalusega äriühingu majandusaasta aruande kinnitamist seisukoha riigi osalemise eesmärkide täitmise ja riigi osaluse valitsemise kohta. Vähemalt kord kolme aasta jooksul hindab osaluse valitseja äriühingus riigi osaluse säilitamise vajadust ning esitab Vabariigi Valitsusele tegevuskava riigi osaluse võõrandamiseks, kui riigi osalemise eesmärgid on täidetud või nende saavutamine ei ole enam vajalik. Sama kehtib hooneühistus osaluse valitsemise kohta.“

² Riigivaraseaduse § 98 lg 3: „Sihtasutuse asutajaõiguste teostaja kujundab pärast riigi asutatud sihtasutuse majandusaasta aruande kinnitamist seisukoha riigi asutatud sihtasutusele seatud eesmärkide täitmise ja asutajaõiguste teostamise kohta.“

³ Riigivaraseaduse § 98 lg 4: „Liikmeõiguste teostaja esitab igal aastal Rahandusministeeriumile teabe nende mittetulundusühingute kohta, milles ta liikmeõigusi teostab. Mittetulundusühingu kohta, mille liikmesus ei ole kohustuslik, kujundab liikmeõiguste teostaja ühtlasi seisukoha mittetulundusühingule seatud eesmärkide täitmise ja liikmeõiguste teostamise kohta. Käesolevas lõikes sätestatu kehtib ka osalemisel korteriühistus ja kaaspärijate ühisuses.“

2. Kliimaministeeriumi valitsetavad osalused

Kliimaministeeriumi valitsetavad osalused äriühingutes 31.12.2023 seisuga:

	Ärinimi	Registrikood	Ühingu liik	Aksia- või osakapital (EUR)	KLIM osalus
1	AS A. L. A. R. A.	10462309	äriühing	862 900	100%
2	AS Eesti Raudtee	11575838	äriühing	80 302 814	100%
3	AS Operail	11575850	äriühing	24 476 466	100%
4	AS Tallinna Lennujaam	10349560	äriühing	45 617 280	100%
5	AS Tallinna Sadam	10137319	äriühing	176 295 032	67%
6	AS Saarte Liinid	10216057	äriühing	9 648 500	100%
7	Elering AS	11022625	äriühing	229 890 000	100%
8	Lennuliiklusteeninduse AS	10341618	äriühing	10 112 940	100%
9	OÜ Rail Baltic Estonia	12734109	äriühing	2 508	100%
10	OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	10057662	äriühing	1 582 126	100%
11	AS Nordic Aviation Group	12927848	äriühing	4 000 000	100%
12	OÜ Transpordi Varahaldus	12927802	äriühing	1 000 000	100%
13	AS Ökosil	10446139	äriühing	175 118	35%
	AS Eesti Loots ⁴	10717897	äriühing	1 803 600	100%

Aruandeperioodil on lõpetatud **AS Eesti Loots** majandustegevus (alates 01.07.2023) ja peale aruandeperioodi lõppu on äriühing äriregistrist kustutatud (24.04.2024). Seetõttu ei ole AS Eesti Lootsi aruandes käsitletud.

Vastavalt peaministri 15.08.2024 korraldusele nr 92 on taristuministri vastutusvaldkonna alla arvatud lisaks **AS Teede Tehnokeskus**, kuid äriühingut ei ole veel Kliimaministeeriumi valitsemisele üle antud.

Kliimaministeeriumi valitsemisel sihtasutused ja mittetulundusühingud 31.12.2023 seisuga:

	Ärinimi	Registrikood	Ühingu liik
14	SA Keskkonnainvesteeringute keskus	90005946	sihtasutus
15	MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee	80191758	mittetulundusühing

---

⁴ Vabariigi Valitsuse 17. märtsi 2023. a. korraldusega nr 91 „Volitus Aktsiaseltsi Eesti Loots lõpetamiseks“ volitas Vabariigi Valitsus majandus- ja taristuministri osalust valitseva ministrina otsustama aktsiaseltsi Eesti Loots (registrikood 10717897) lõpetamine ning majandus- ja taristuminister ainuaktsionäri esindajana otsustas aktsiaseltsi Eesti Loots majandustegevus lõpetada alates 1. juulist 2023. a.

3. Seisukohad riigi osalemise eesmärkide täitmise ja riigi osaluse valitsemise kohta äriühingutes

Tulenevalt Rahandusministri 10.06.2022 määruse nr 24 „Täpsemad nõuded riigi osaluse valitseja ning asutaja- ja liikmeõiguste teostaja seisukohtade ja teabe esitamisele“ §-st 3 esitab äriühingu osaluse valitseja järgmise teabe:

- 1) sellise äriühingu kohta, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, esitab osaluse valitseja seisukoha äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta eelmisel majandusaastal.
- 2) seisukoht äriühingus, kus riigil ei ole otsustusõigust, ja hooneühistus riigi osalemise eesmärkide saavutamise ja majandustegevuse kohta eelmisel majandusaastal;
- 3) vähemalt igal kolmandal aastal põhjendatud seisukoht äriühingus ja hooneühistus riigi osaluse säilitamise vajaduse kohta ning vajaduse puudumise korral tegevuskava riigi osaluse võõrandamiseks;
- 4) äriühingu teiste aktsionäride või osanike olemasolu korral nende arv ja loetelu koos osaluse suurusega nendest, kelle osalus on kümme protsenti või rohkem, kui vastav informatsioon ei ole kättesaadav registri vahendusel;
- 5) ülevaade äriühingus läbi viidud erikontrollidest, näidates ära kontrollitava valdkonna ja olulisemad tähelepanekud;
- 6) andmed toimunud, nurjunud ja kestva riigi osaluse võõrandamise kohta, näidates vähemalt võõrandamise viisi, alg- ja müügihinna ning nurjumise puhul ka selle põhjuse;
- 7) muud olulised asjaolud või sündmused õige ja õiglase ülevaate saamiseks osaluste valitsemisest.

Äriühingutes riigi osaluse säilitamise vajadust on Kliimaministeerium hinnanud ja esitanud seisukohad 2023. aasta novembris. Vastavalt riigivaraseaduse § 98 lõikele 2 hinnatakse osaluse säilitamise vajalikkust kord kolme aasta jooksul ehk uuesti aastal 2026.

3.1. AS A. L. A. R. A.

AS A.L.A.R.A. näol on tegemist Eesti Vabariigile strateegiliselt olulise äriühinguga, kelle ülesandeks on Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja saastusest puhastamine, omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ning radioaktiivsete jäätmete käitlemine.

3.1.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud. 2024. aasta lõpus plaanitakse mitterahalise sissemaksena AS A. L. A. R. A. aktsiakapitali suurendada seoses Vaivara Ohtlike Jäätmete Käitluskeskuse üleandmisega.

3.1.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud AS A. L. A. R. A. oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 7,0%, AS A. L. A. R. A. saavutas 2023. aastal kahjumi tõttu **omakapitali tegelikuks tootluseks -6,0%**.

Omaniku ootustest tulenevates strateegilisteks eesmärkideks minimaalse kiirgusohuga elukeskkonna tagamine ning uute teenusevaldkondade arendamine, valdkondliku kompetentsi koondamine (kiirgus- ja keskkonnakaitselised, tehnilised jms. analüüsid, uuringud).

2023. aasta eelarves planeeriti kasumiks sihtfinantseerimise brutomeetodi korral (tulud arvestavad Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuri mitterahalist toetust kalibreerimiskeskuse rajamiseks) 93 241 eurot. Majandusaasta

2023	
Tulud	8 445 958 €
Puhaskasum	-84 097 €
Kasumimarginaal	-130,8%
Varad	1 514 940 €
Omakapital	1 403 621 €
Omakapitali osakaal	92,7%
Omakapitali tootlus	-6,0%
Dividendid	0 €

lõppes kahjumiga, mis oli tingitud asjaolust et toetust Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuurilt ei saadud. Gammamõõteseadmete kalibreerimise süsteemi paigaldamine ja testimine ning protseduurid, millega Agentuur annab gammamõõteseadmete kalibreerimissüsteemi AS-i omandisse, jäävad aga juba 2024. aastasse ning seetõttu on vastav toetus planeeritud uuesti AS-i 2024. aasta eelarvesse.

Kuna Eesti Vabariik omanikuna finantseerib AS-ilt A. L. A. R. A. tellitavaid teenuseid läbi sihtotstarbelise toetuse, siis on omaniku esmane ootus teenuste osutamise kvaliteet (eelkõige kiirusohutus) ja alles seejärel minimaalse omakapitali hinna järgimine. AS A. L. A. R. A. ei ole vabal turul opereeriv riigi äriühing, mistõttu riik omanikuna ei oota äriühingult kapitalikulu tagasiteenimise ja iseseisva investeerimise võimekust. Toetuste osakaal moodustas 2023. aastal tuludest 99,2%.

Strateegiliste eesmärkide täitmisega on AS A.L.A.R.A. väga hästi hakkama saanud. Olulisimaks tegevuseks oli aastatel 2021-2023 läbiviidud Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamise mõjude hindamise nn RAJALA projekti kavandatud mahus täitmine. Projekti täitmiseks eraldatud Euroopa Liidu struktuuritoetuse ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetused (kokku 8,355 miljonit eurot) maksti välja ja projekt sai lõpetatud.

AS A. L. A. R. A. poolt riigile osutatavate teenuste maht moodustab äriühingu aastasest käibest üle 90% ning Eesti Vabariik omanikuna finantseerib riigi poolt tellitavaid teenuseid läbi sihtotstarbelise toetuse. Seni, kuni AS A. L. A. R. A. puhul on tegemist riigi, kui omaniku poolt doteeritava äriühinguga, **ei oota Eesti Vabariik äriühingult stabiilseid dividende** (omanikutulu), vaid vastav otsus tehakse arvestades ettevõtte võimalusi ja seda ka pikaajalises perspektiivis.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta väga hea.

3.1.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik 100% osalus **säilitada** ka järgmistel perioodidel.

3.1.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle ei ole läbi viidud.

3.2. AS Eesti Raudtee

AS Eesti Raudtee omamise strateegiline eesmärk on tagada avaliku raudtee kaasaegsetele tehnilistele normidele ja ohutusnõuetele ning avatud veoturu ootustele vastavus, st kvaliteetne avalik teenus. AS Eesti Raudtee on vastutav raudteefrastruktuuri majandamise eest samas etendades olulist rolli Eesti transpordisüsteemis ja majanduses tervikuna. Tegemist on riigile strateegiliselt olulise taristuettevõttega, mis omab ka riigikaitseolulist funktsiooni. Riik tagab läbi äriühingu kõikidele turuosalistele avatud ja läbipaistva juurdepääsu AS Eesti Raudtee raudteefrastruktuurile ning tõrgeteta raudteeühenduse Eesti sadamate ja naaberriikide 1520 mm rööpmelaiusega raudteevõrkude vahel.

3.2.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.2.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud AS Eesti Raudtee oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 10,2%, AS Eesti Raudtee saavutas 2023. aastal **omakapitali tegelikult tootluseks 0,0%**. 2023. aasta lõpus arvati Eesti Raudtee riigieelarve seaduse tähenduses valitsussektori koosseisu kuuluvaks.

2023	
Tulud	64 312 534 €
Puhaskasum	0 €
Kasumimarginaal	0,0%
Varad	489 823 817 €
Omakapital	176 117 185 €
Omakapitali osakaal	36,0%
Omakapitali tootlus	0,0%
Dividendid	0 €

Avalikku huvi kandvate strateegiliste eesmärkide täitmisel peab äriühing esmajärjekorras lähtuma Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud Avaliku raudteeinfrastruktuuri arendamist suunavast tegevuskavast. Tegevuskava perioodil on peamised avaliku huvi eesmärgid olemasoleva raudteeinfrastruktuuri korrashoidmine ning parendamine, et vähendada suuremate keskuste vahelist aegruumilist vahemaad ja luua eeldused reisijate- ja kaubaveo jätkuvaks nihkeks maanteelt raudteele. Selleks, et tagada ettevõttele kuuluval raudteeinfrastruktuuril ka edaspidi kvaliteetne teenus, on lähiaastatel vajalik jätkata Tapa-Tartu ja Tapa-Narva raudtee rekonstrueerimise ja reisirongide sõidukiiruste tõstmiseks eelduse loomisega, taristuülene turvanguüsteemide moderniseerimise, liikluskorralduse automatiseerimise ja protsesside digitaliseerimise ning avaliku raudtee elektrifitseerimisega.

Eesti Raudtee kulumieelne ärikasum (EBITDA) oli 2023. aastal 23,84 mln eurot, mida on 0,3 mln eurot rohkem kui 2022. aastal. Arvestades Eesti Raudtee kui raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja tulude kujunemise loogikat võrdub tema EBITDA kulumi ja puhta finantstulu vahega. Puhaskasumit selliste arvestusmeetodite juures ettevõtte ei teeni.

Majandusnäitajaid mõjutas sanktsioonidest tingitud vähenenud kaubaveomaht – 2023. aastal veeti Eesti Raudtee taristul 38,78% vähem kaupa kui 2022. aastal. Suur langus – 47,08% on toimunud transiitveo osas. Vähenenud on ka kohalik vedu – eelmise aastaga võrreldes 24,58%. Kui transiitveo mahu suurendamiseks võimalused puuduvad, siis tuleks enam keskenduda siseriiklikule kaubaveole ning leida võimalusi kohaliku veo mahu suurendamiseks, et kaubavedajad eelistaksid autotranspordile raudteetransporti. Kuigi raudteetaristul veetud kaubaveo maht vähenes, suudeti infrastruktuuritasu teenida 20,9 miljonit eurot. Samuti täideti kulumieelse kasumi EBITDA eesmärk ja saavutati tulemus 23,8 miljonit eurot.

AS Eesti Raudtee tegutseb monopoolsel turul ning tema tulud sõltuvad otseselt raudteekauba- ja reisijateveo mahtudest ning riigi poolt eraldatavast sihtotstarbelisest toetusest raudteeinfrastruktuuri majandamiseks. Raudteeinfrastruktuuri kasutustasu arvestamise põhimõtted on kinnitatud majandus- ja taristuministri määrusega ning kasutustasu määrab sõltumatu osapoolena Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Arvestades kaubaveomahu vähenemist ja suurt investeerimisvajadust eeldatakse, et AS Eesti Raudtee ei teeni lähiaastatel kasumit. Seega on oluline, et riik katab oma eelarvest läbi sihtotstarbelise toetuse AS Eesti Raudtee raudteeinfrastruktuuri majandamise kulusid.

Kuna AS Eesti Raudtee ei ole vabal turul opereeriv riigi äriühing, siis **riik ei oota ASilt Eesti Raudtee stabiilseid dividende**, vaid vastav otsus tehakse arvestades ettevõtte võimalusi ja seda ka pikaajalises perspektiivis.

Kokkuvõttes on, arvestades sanktsioonidest tingitud kaubaveomahu muutusest tingitud tulude vähenemist osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta väga hea.

3.2.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik 100% osalus **säilitada** ka järgmistel perioodidel, kuna AS Eesti Raudtee näol on tegemist strateegilist teenust pakkuva infrastruktuuri ettevõttega. AS Eesti Raudtee ei ole tulu teeniv ettevõtte, kuivõrd ettevõtte eelarve tasakaal tagatakse läbi riigieelarveliste vahendite, mistõttu ei ole erastamine asjakohane.

3.2.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.3. AS Operail

AS Operail on Raudtee-ettevõtte, mis tegeleb kaubaveo, veeremi hoolduse ja remondiga ning vedurite ehitusega. Eesti Vabariik seadis AS-ile Operail kuni 2024. a juunini eesmärgiks osaluse omamise kaudu tagada efektiivse ja kaubaomanikest (ka kaubaomanikule logistikateenuseid osutavatest ettevõtetest, ekspediitoritest) sõltumatu raudtee-veoettevõtja olemasolu turul, kelle eesmärk on teenida kasumit ning katta oma majandustegevusega kaasnevaid riske ise. 2024. a juunis otsustas Vabariigi Valitsus ettevõtte omanisest loobuda ning seadis ettevõttele eesmärgi viia läbi kõikides ärisuundade edukas erastamine. AS

Operail kontserni kuuluvad lisaks AS Operail Leasing, Operail Holding OÜ, Operail Repairs OÜ ja Operail Leasing Finland Oy.

3.3.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.3.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud AS Operail oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 14,3%, AS Operail saavutas 2023. aastal kahjumi tõttu **omakapitali tegelikuks tootluseks -57,5%**.

2022. aastal alanud laiaulatuslik sõjategevus Ukrainas ja kehtestatud sanktsioonid avaldavad negatiivset mõju ettevõtte tuludele. Turuolukorra muutus avaldab negatiivset mõju veomahtudele (oluliseosa Operail kontserni veomahtudest moodustasid varasemalt transiitveod Lääne ja Ida vahel). Operailile on omaniku poolt alates

2023	
Tulud	26 573 858 €
Puhaskasum	-19 163 303 €
Kasumimarginaal	-80,8%
Varad	67 168 743 €
Omakapital	33 339 882 €
Omakapitali osakaal	49,6%
Omakapitali tootlus	-57,5%
Dividendid	0 €

01.01.2023 keelatud mittesanktsioneeritud Venemaalt ja Valgevenest pärit kaupade vedu. Kuna sama keeld ei kohaldu teistele samas turusegmenendis konkureerivatele ettevõtetele, halvendab keeld oluliselt Operaili konkurentsipositsiooni ja seeläbi tulubaasi.

2023. aasta alguses viis Operail lõpuni omaniku ootuse väljuda Eesti riigi jaoks mittestrateegilistest ärisuundadest, realiseerides vagunirendiäri vara ja müües Soome kaubaveoäri ettevõtte Operail Finland Oy.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta hea.

3.3.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta osaluse valitseja hinnangu järgi oli AS Operail osaluse säilitamine vajalik, kuid 2024. aastal on otsustatud osalus **võõrandada**. Valitsus on tegevuspõhimõttena otsustanud väljuda mittestrateegilistest riigi äriühingutest, mille eesmärk on tulu teenimine ning ühtlasi puudub avalik eesmärk. Sel põhjusel otsustas Valitsus 2024. a juuni kabinetinõupidamisel, et osalust AS-is Operail ei ole põhjendatud säilitada.

3.3.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.3.5. Andmed toimunud, nurjunud ja kestva riigi osaluse võõrandamise kohta

AS Operail tulu teenimise tegevus ei ole riigi kui omaniku jaoks strateegiliselt vajalik, mistõttu on omanik otsustanud raudtee-veoetevõtte ja veeremi rendiga ning hooldusega seotud ettevõtlusest terviklikult väljuda läbi ettevõtte kõikide varade ja ärisuundade erastamise toimiva ettevõttena.

Valitsuskabinet kiitis 08.08.2024 heaks taristuministri ettepaneku jätkata AS Operaili erastamisprotsessiga ning viia Operaili müügitehing lõpule. Ettevõtte erastamine toimub kahes etapis. Esimene etapp ehk avalik enampakkumine ettevõtte varade ja ärisuundade müügiks algas 2024. aasta juunis. Potentsiaalsed ostjad said tutvuda esialgse infopaketi ja esitada mittesiduva pakkumise. Teises etapis tehakse sobivatele investoritele kättesaadavaks täiendav info, mille alusel on võimalik esitada siduv ostupakkumine. Enampakkumist viib läbi LHV investeerimispanganduse üksus.

3.4. AS Tallinna Lennujaam

AS Tallinna Lennujaam on Eesti lennujaamade käitaja ja arendaja. Ettevõtte tegevuse eesmärk on pakkuda rahvusvahelisi ja regionaalseid lennuühendusi, mis aitavad kaasa Eesti ettevõtluse ja turismi arengule ning

selle kaudu riigi konkurentsivõime kasvule. AS Tallinna Lennujaam kontserni kuuluvad lisaks tütarettevõtted AS Tallinn Airport GH ja AS Airport City.

3.4.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.4.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud AS Tallinna Lennujaam oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 8,9%, AS Tallinna Lennujaam saavutas 2023. aastal **omakapitali tegelikuks tootluseks 6,4%**.

Strateegilisteks eesmärkideks on ühendada Eesti maailmaga, olles atraktiivne lennujaam reisijatele, ettevõtetele, partneritele ja talentidele ning käitada lennujaamu ohutult ja turvaliselt. Samuti on eesmärgiks olla oma tegevuses vastutustundlik looduskeskkonna suhtes, kulutõhus ja kasumlik ning tagada, et ettevõtte kinnistud on väärtustatud ja teenivad tulu.

2023	
Tulud	72 088 607 €
Puhaskasum	8 483 035 €
Kasumimarginaal	14,8%
Varad	264 379 941 €
Omakapital	133 453 073 €
Omakapitali osakaal	50,5%
Omakapitali tootlus	6,4%
Dividendid	0 €

Tallinna lennujaama läbis 2023. aastal 2,96 miljonit reisijat, mida on 7,8% rohkem kui eelmisel aastal. Kontserni müügitulu kasvas 15%, mis saavutati tänu tegevusmahu kasvule. Kasum vähenes 2% ning intressi-, maksu- ja amortisatsioonieelne kasum (EBITDA) suurenes 4%. Mais 2023 hakkasid kehtima muudetud lennujaamatasud: maandumistasu määra vähendati, reisijatasu määra tõsteti ja eraldi tasu kehtestati erivajadustega reisijate teenindamise kulude katteks. Mittelennundustulude seas on suurenenud reisijatega seotud teenuste käive ja see on kooskõlas reisijate arvu kasvuga.

Aastane kasv oli kavandatust aeglasem. Oodatust väiksema nõudluse põhjustena saab esile tuua üldise majanduslanguse, Euribori kasvu ja sõjast tingitud ebakindluse Tallinna kui sihtkoha suhtes. Veel mõjutas lennundusest saadavate tulude mahtu vaidlus lennujaamatasude muutmise üle.

Reisijate rahulolu püsis väga kõrgel tasemel: Tallinna lennujaam on Euroopa lennujaamade seas esiviisikus. Reisijatekonna disaini valdkonnas viiakse ellu uuendusi. Alustati mitut mahukat projekti (non-Schengeni eelootealade ja äriklasi ootesaali uuendamine ning uute käsipagasi läbivalgustuse seadmete paigaldamine, iseteenindusvärvavate juurutamise ettevalmistused). Suure tähelepanu ja mõjuga oli Tallinna lennujaama reisiterminali laienduse projekteerimine, mis lõppes 2024. aasta alguses. Lennufirmadele oluline punktuaalsus on Tallinna lennujaamas jätkuvalt tagatud ja kontserni töötajate pühendumus on rahuldaval tasemel.

Omaniku ootus on, et ettevõtte tegevus oleks kasumlik, kuid arvestades ettevõtte tehtavate lennuliikluse korraldamiseks vajalike taristuinvesteeringutega, ei ole omanik seni dividendide maksmist rakendanud. Ettevõtte käitab regionaalseid lennujaamu Eesti erinevate piirkondade majanduskeskkonna arengu toetamiseks riigilt saadud sihtotstarbelise toetuse ja omavahendite ulatuses. Siiski on lähiaastatel eesmärgiks **stabiilse omanikutulu tagamine**, mis lähtub optimaalse kapitalistruktuuri ja investeeringute säilitamise eesmärgist.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta väga hea.

3.4.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik osalus **säilitada** kuna:

- tegemist on riigile strateegiliselt olulise, avalikust huvist lähtuva lennuväljade ja lennujaama reisiterminalide käitamise teenuseid osutava äriühinguga, millele turg (v.a maapealne teenindamine) alternatiive ei paku;
- riik kindlustab äriühingu kaudu kõikidele turuosalistele võrdsed võimalused, avatud ja läbipaistva ligipääsu õhustranspordi toimimiseks vajalikule lennujaama taristule ning kvaliteetsed rahvusvahelised ühendused, mis aitavad kaasa riigi ettevõtluse ja turismi arengule ning konkurentsivõime kasvule;

- äriühingu tegevuse kaudu kindlustab riik regionaalselt oluliste Kärddla, Kuressaare, Tartu, Pärnu, Kihnu ja Ruhnu lennuvälja ohutu käitamise ja arendamise nõudlusele vastavalt, mis võimaldab jätkata lendude teenindamist ja avalikku liinivedu.

3.4.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.5. AS Tallinna Sadam⁵

AS Tallinna Sadam on Eesti suurim kauba- ja reisisadamate kompleks, mis etendab olulist rolli Eesti transpordisüsteemis ja majanduses tervikuna. Ettevõtte strateegiliseks eesmärgiks on Eesti kui mereriigi konkurentsivõime arendamine. Eesti suurima sadamaettevõtja ja mereväravana on AS-il Tallinna Sadam oluline roll sadamateenuste kui avaliku huvi seisukohalt tähtsate teenuste osutamise tagamisel, sealhulgas tsiviil- ja riigikaitseliste kriiside ajal.

AS Tallinna Sadam on alates 13.06.2018 börsiettevõtte, mille aktsiad on noteeritud Nasdaq Tallinna börsil. **Ettevõtte aktsionärid on 67% ulatuses Eesti Vabariik ja 33% ulatuses investeerimisfondid, pensionifondid, jaeinvestorid.** AS Tallinna Sadam kontserni kuuluvad tütarettevõtted TS Laevad OÜ (100%), OÜ TS Shipping (100%) ja AS Green Marine (51%, puudub kontrolliv otsustusõigus).

3.5.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.5.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes ei ole Rahandusministeerium alates 2018. a omakapitali hinda arvanud seoses aktsiate noteerimisega börsil. AS Tallinna Sadam saavutas 2023. aastal **omakapitali tootluseks 4,2%**.

Omaniku ootustest lähtuvateks strateegilisteks eesmärkideks on sadamateenuste pakkumine, kaubasadamate territooriumite arendamine, kaubavoogude säilitamine, sadamat läbivate reisijate arvu kasvu toetamine, saarte ja mandri vahelise parvlaevaliikluse teenuse osutamise stabiilsuse ja jätkuva hea kvaliteedi tagamine, jäämurdja Botnica teenuste laiendamine.

2023	
Tulud	118 854 000 €
Puhaskasum	15 882 000 €
Kasumimarginaal	13,6%
Varad	606 164 000 €
Omakapital	377 659 000 €
Omakapitali osakaal	62%
Omakapitali tootlus	4,2%
Dividendid	12 869 537 €

2023. aastal mõjutas Tallina Sadama tegevustulemusi kaubamahtude jätkuv langus, seda nii Vene-Ukraina sõja kui ka üldise majanduslanguse tõttu. Reisijate arv regulaarliinidel kasvas, samas kui kruisilaevade külastuste arv langes, kuna piirkonna atraktiivsus on vähenenud seoses geopoliitilise riski ja ka keskkonnanõuetest tuleneva kulude kasvu tõttu.

Müügitulude languse ja tööjõukulude ja muude kulude kasvu tõttu langes nii ärikasum kui ka korrigeeritud EBITDA. Intressimäärade tõus suurendas intressikulu vaatamata võlakoormuse vähenemisele, mistõttu puhaskasum langes rohkem kui ärikasum ja EBITDA. Müügitulud langesid (-4%) eelkõige laevatasude, elektrienergia müügi ja kaubatasude osas. Kasvasid üleveoteenuste müük, laeva prahitasud (jäämurdja Botnica) ja reisijatasud. Laevatasud langesid peamiselt tankerite ja kruisilaevade külastuste vähenemise tõttu. Kaubamaht langes 29%, kuid tulud kaubatasudest langesid vaid 13%. Reisijatulud kasvasid 12% tänu reisijate arvu kasvule (+13%), seejuures kruisireisijate arv langes enam kui 4% võrra. Eesti mandri ja suursaarte vahel

⁵ Tulenevalt Rahandusministri 10.06.2022 määruse nr 24 §-st 3 peab osaluse valitseja, kelle valitseda oleva äriühingu väärtpaberid on noteeritud reguleeritud väärtpaberiturul, osaluse valitsemise ülevaate esitamisel järgima reguleeritud väärtpaberiturul kehtivaid teabe avalikustamise nõudeid. Teabe edastamisel Rahandusministeeriumile tuleb järgida avaliku teabe seadusest tulenevaid nõudeid.

reisiparvlaevadega osutatava üleveoteenuse puhul oli reiside arv aasta varasema tasemel. Suurem reiside arv ja mõne lepingulise tasumäära kasv seoses Eesti palga ja kütuse hinnaindeksite tõusuga tõi kaasa tulude kasvu. Tööjõukulude kasv, põhivara remontide ja ostetud teenuste kulude kasv ületas aga kütusekulu vähenemist, mistõttu ärikasum ja korrigeeritud EBITDA kasvasid vähem kui müügitulud.

Multifunktsionaalse jäämurджа Botnica suvisesse rendiperioodi jäi tavapärasest rohkem suvetöid, kuid prahipäevade arv vähenes. Vaatamata madalamale kasutusmäärale müügitulu kasvas, kuna prahitasud tõusid nii jäämurdehooajal kui suvetöodes. Samas kulude suurem tõus võrreldes tulude kasvuga tähendas kasumlikkuse vähenemist nii ärikasumi, korrigeeritud EBITDA kui ka kasumi tasemel.

Segmentide põhiselt langesid müügitulud kaubasadamates ja reisisadamates, kasv oli reisiparvlaevad ja muud segmentis (jäämurджа Botnica). Tululiikidest langesid laevatasu, elektrienergia müük ja kaubatasu tulud. Tõusid reisijatasud, üleveoteenuste ja rendi tulud ning laeva prahitasud. Põhitegevusega seotud kulud kasvasid 1,3 mln eurot (+1%), ärikasum langes 6,2 mln eurot (-20%) ning kasum kahanes 9,7 mln eurot (-38%). Kontserni loodud lisandväärtus ehk panus Eesti majandusse oli 2023. aastal 75,2 mln eurot (2022: 79,3 mln eurot), näitaja langes vähenenud ärikasumi tõttu.

Riigi kui AS-i Tallinna Sadam aktsionäri ootuseks on, et lähiaastatel maksaks AS Tallinna Sadam aktsionäridele vastavalt kinnitatud dividendipoliitikale **dividende iga-aastaselt 70% eelmise aasta puhaskasumist**.

Kokkuvõttes, arvestades turuolukorda AS Tallinna Sadam tegevusvaldkondades- ja piirkonnas on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta väga hea.

3.5.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik AS Tallinna Sadam osalus **säilitada**. Ettevõtte on osaliselt börsil, tulevikus tasub kaaluda, milline on riigi optimaalne osalus.

3.5.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.6. AS Saarte Liinid

AS Saarte Liinid põhiülesanne on regionaalsete riigi jaoks strateegiliselt oluliste sadamate haldamine ja arendamine, eriti nendes asukohtades ja valdkondades, kus erainvestorite vähesest huvist võib tekkida logistilisi probleeme ja turutõrkeid. AS Saarte Liinid koosseisu kuulub 18 sadamat seitsmes maakonnas, mille kaudu toimib 12 avalikku laevaliini Eesti asustatud saartele.

3.6.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.6.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud AS Saarte Liinid oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 7,5%, AS Saarte Liinid saavutas 2023. aastal **omakapitali tegelikult tootluseks 6,2%**.

Aktsiaselts Saarte Liinid on äriühing, millel on avalikku huvi kandvad eesmärgid ja äriühingulise huvi kandvad eesmärgid. Lisaks äritegevusele peab riik sadamate omanikuna kindlustama nii elanike kui kaupade ja teenuste riigisisese liikumisvõimalused saarte ning saarte ja mandri vahel. Avalikku huvi kandvate eesmärkide täitmisel peab äriühing lähtuma riiklikust transpordi arengukavast ja äriühingu äriplaani. Arengukava perioodil on aktsiaseltsi Saarte Liinid eesmärk tagada reisijate, sõidukite ning kauba liikumise kvaliteetne ja efektiivne korraldamine äriühingu hallatavates regionaalsetes sadamates olemasoleva taristuga ning arendada sadamate tegevuseks vajalikku taristut arengukava investeeinguobjektide ja äriplaani investeeingute kava nimekirja kuuluvates sadamates.

2023. aasta tegevuskeskkonda mõjutas oluliselt toodete ja teenuste hindade kasv, mis väljendus üld- ja müügikulude 3%-lises tõusus. Siiski leevendas elektrienergia börsihinna langus 2023. aastal kulude suurenemist. Samas tõstis märkimisväärselt kõrgem Euribor intressikulud ning majanduse üldist ebakindlust süvendas jätkuv sõjaline konflikt. Kaubamaht langes 4%, reisijate arv kasvas 5% ja sõidukite arv 4%. Kokkuvõttes suurenes müügitulu 11% ning kasum 46%.

2023	
Tulud	11 340 642 €
Puhaskasum	1 700 615 €
Kasumimarginaal	18,2%
Varad	63 240 032 €
Omakapital	27 215 029 €
Omakapitali osakaal	43,0%
Omakapitali tootlus	6,2%
Dividendid	0 €

2023. aastal suunas AS Saarte Liinid kokku 1,5 miljonit eurot uute taristuobjektide väljaehitamisse, olemasolevate objektide parendamisse, seadmete soetamise ning uuringute ja projekteerimise tegevustesse. Jätkatakse Heltermaa sadama detailplaneeringu koostamist, paigaldati Heltermaa sadamasse täiendav ujuvkai väikealuste teenindamiseks, rekonstrueeriti Naissaare ja Ruhnu reoveepuhastussüsteemid, paigaldati ujuvkai Papissaare sadamasse, lõpetati Triigi automaattankla ehitustööd ja alustati tankla opereerimist. 2024. aastal jätkatakse eelneval aastal alustatud elektrilaevade kaldataristu arendusprojekti, mille käigus rajatakse Virtsu-Kuivastu liinile laadimistaristu aastaks 2026.

2023. aastal osutas AS Saarte Liinid lepingupartneritele ja klientidele kaasaegsel tasemel sadamateenuseid ning kindlustas majandustegevusega omaniku ootustele vastava tulu teenimise. Vastutades regionaalselt oluliste sadamate arengu ning korrashoiu eest Eestis, teostas ettevõtte erinevaid uuringuid ja projekteerimistöid tulevaste investeeringute ning remonditööde ettevalmistamiseks ja panustas jätkuvalt hallatavate sadamate taristu seisukorra parandamisse ja uuendamisse. Viimastel aastatel rekonstrueeritud ja ehitatud sadamates on saavutatud piisav teenindus-stabiilsus ning tagatud valmisolek veomahtude võimalikuks kasvuks tulevikus. Küllastajate üldine hinnang sadamakogemusele viiepallisüsteemis oli väga hea, keskmiselt 4.6.

Kuna AS Saarte Liinid reinvesteerib ettevõttele kuuluvate sadamate jätkusuutlikuks toimimiseks jooksvalt kogu teenitud kasumi ning kuna oluline osa avaliku teenuse osutamise tagamiseks teostatud investeeringutest kaetakse sihtfinantseeritud vahendite arvelt, siis **ei oota omanik äriühingult dividenditulu.**

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta hea.

3.6.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik AS Saarte Liinid osalus **säilitada**, kuna:

- Eesti arvuliselt suurima sadamapidajana äriühingu ülesandeks on eelkõige avaliku huviga teenuste osutamise tagamine saarte ja mandri vahelises ning saarte vahelise püsiva parv- ja liinilaevauhenduse kaudu;
- äriühingu tegevuse kaudu kindlustab riik regionaalselt oluliste sadamate haldamise ja arendamise ettevõtte omavahendite, riigi sihtfinantseeringute ja Euroopa Liidu struktuurfondide arvelt.

3.6.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrollide äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.7. AS Elering

Elering on sõltumatu ja iseseisev Eesti elektri ja gaasi ühendussüsteemihaldur, mille peamiseks ülesandeks on kindlustada Eesti tarbijatele igal ajahetkel kvaliteetne energiavarustus. Riik omab osalust Elering AS-is selleks, et tagada Eesti pikaajaline elektri- ja gaasivarustuskindlus ning toetada energiaturu arengut viisil, et oleks tagatud Eesti majanduse konkurentsivõime.

3.7.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.7.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud AS Elering oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 3,5%, AS Elering saavutas 2023. aastal **omakapitali tegelikuks tootluseks 6,8%**.

AS Elering peamisteks strateegilisteks eesmärkideks on tagada igal ajahetkel elektri ja gaasi varustuskindlus, luua elektriturul läbipaistva ja efektiivse toimimise tingimused ning täita talle seadusega pandud kriisireguleerimise ülesandeid.

AS Elering puhaskasum kasvas 62% ehk 10,6 milj euro võrra võrreldes 2022. aastaga. Ettevõtte olulisim tuluallikas oli võrguteenuste müük, mis moodustas müügitulust 58,3%. Võrgutariifidega reguleeritud tulu moodustas võrguteenuste tulust kokku 74,8% (2022: 57,3%). Võrreldes 2022. aastaga suurenesid 2023. aastal nii elektri kui gaasi võrguülekande tulud ning seda seoses võrgutasude muutustega. Elektrivõrgu teenuste müük kasvas 6,9% ja gaasi ülekandetulud kasvasid 5,0%.

Bilansi- ja reguleerimisteenus vähenes 54,5%, ulatudes 91,1 miljoni euroni (2022: 200,3 miljoni euroni). Bilansiteenuse tulude kahanemine oli peamiselt seotud bilansielektriga, mille tulud kahanesid 77,8 miljonit eurot. 74,8% vähenesid tulud madalama elektrihinna tõttu ja 25,2% tulenes mahtude langusest. Gaasi bilansiteenuste tulude langus oli samuti seotud nii hinna kui mahtude vähenemisega. Seoses bilansiteenuste müügi langusega on näha sarnast langust ka bilansiteenuse ostukuludes ehk bilansiteenuse energia ostukulud ja reguleerimisteenuse vahenduskulud olid 54,5% võrra väiksemad.

Kõik 2023. aasta äritegevuse eelarvega kinnitatud olulised eesmärgid said täidetud sh kõik olulisemad tegevused, mis on seotud kõige olulisema projektiga ehk mandri-Euroopa elektrisüsteemiga kiirendatud sünkroniseerimisega. Ettevõtte saavutas olulisimas osas nõukogu strateegias 2023. aastaks seatud mõõdikute sihttasemed. Seoses Balticconnector'i avariiga ei olnud võimalik täita gaasiturul pudelikaelte minimeerimise mõõdikut.

AS Elering eesmärgiks on **stabiilse omanikutulu (dividendide) tagamine**, mis lähtub optimaalse kapitalistruktuuri säilitamise eesmärgist.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta hea.

3.7.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik AS Elering osalus **säilitada**, et hoida võimekust läbi omaniku poliitika mõjutada riigi strateegiliste eesmärkide elluviimist energeetikas (varustuskindluse tagamine, kliimaneutraalsele elektritootmisele üleminek, elektri ja gaasivarustuse elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamine ning taskukohane energia hind).

3.7.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.8. Lennuliiklusteeninduse AS

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts (EANS) on uue põlvkonna lennujuhtimisteenuste pakkuja. Lennuliiklusteeninduse peamine tegevusvaldkond on mehitatud ja mehitamata lendudele ohutu, digitaalse, keskkonnasäästliku ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise lennujuhtimisteenuse pakkumine koos lennuliikluse korraldamisega ning rahvusliku kaitse vajaduste toetamine Eesti õhuruumi suveräänsuse tagamisel.

2023	
Tulud	254 825 825 €
Puhaskasum	28 348 314 €
Kasumimarginaal	11,5%
Varad	1 467 765 602 €
Omakapital	414 039 614 €
Omakapitali osakaal	28,2%
Omakapitali tootlus	6,8%
Dividendid	13 500 000 €

3.8.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.8.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud Lennuliiklusteeninduse AS oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 9,0%, Lennuliiklusteeninduse AS saavutas 2023. aastal kahjumi tõttu **omakapitali tegelikuks tootluseks -29,0%**.

2023	
Tulud	18 293 889 €
Puhaskasum	-3 062 822 €
Kasumimarginaal	-16,9%
Varad	34 101 928 €
Omakapital	10 551 447 €
Omakapitali osakaal	30,9%
Omakapitali tootlus	-29,0%
Dividendid	0 €

Strateegilisteks eesmärkideks on töötada välja lahendused ja tehnoloogia irdtorni keskuse kasutuselevõtuks ning koostöös AS-iga Tallinna Lennujaam korraldada irdtornist pakutava teenuse kasutuselevõtmine hiljemalt 2025. aastaks, Eesti ja Soome vahelises FINEST programmis riigipiiriüleste ühiskasutusega sektorite rakendamine, tsiviil-militaar koostöös töötada välja õhuruumi ühiskasutuse protseduurid ja osaleda nüüdisajastatud õhuruumi korraldamise kontseptsiooni juurutamises, koostöös Kliimaministeeriumiga võtta kasutusele mehitamata õhusõidukite tegevuse korraldamise süsteem Eestis.

Eesti õhuruumis teenindatud lendude arv kokku kasvas 2023. aastal 5%. Võrreldes varasema aastaga suurenes lendude maht ülelendude osas (+7%), saabuvaid/lahkuvaid lende oli vähem (-1%) ja kohalikke lende teenindati samal tasemel.

Lennuliiklusteeninduse 2023. aasta äritulud kasvasid aastaga 14%. Müügitulude kasv on tingitud ülelenduliikluse mahu kasvust ja samuti on kasvanud teenusühiku hind võrreldes varasema aastaga. Ärikulud kasvasid 2023. aastal 1%. Ettevõtte 2023. aasta ärikasum enne põhivara kulumit (EBITDA) oli -68 tuhat eurot ehk 859 tuhande euro võrra parem tulemus kui eelmisel aastal samal perioodil. Puhaskahjum vähenes 2023. aastal 3,1 miljoni euroni, aasta varem oli kahjum samal perioodil 4,9 miljonit eurot.

2023. aastal täideti kõik üldkoosolekul kinnitatud omaniku seatud eesmärgid. Kõikide otsuste tegemisel võeti arvesse Venemaa-Ukraina sõjast tulenevat mõju lennundusele tervikuna ning ettevõtte toimimisele. Pikaajalist strateegiat silmas pidades otsustati jätkata kolme peamise arendusprojektiga, mis on omanikule olulistena kajastatud ka omaniku ootuste dokumendis.

Vastavalt omaniku ootustele tuleb tagada äriühingu strateegiaga määratletud dividendipoliitikale vastav ja optimaalset kapitali struktuuri tagav **stabiilne omanikutulu** (dividend). Omanikutulu arvestamisel peab aktsionär lähtuma Rahvusvahelise Tsiivilnennunduse Organisatsiooni kehtestatud nõudest, mille kohaselt ei tohi dividendisumma ületada riigilt lennuliiklusteenuse toimimise võimaldamiseks tehtud kulutusi, ja Euroopa Komisjoni määrusest (EÜ) nr 2019/317, milles sätestatakse aeronavigatsiooniteenuste ühine maksustamiskava, s.o õhuruumi kasutajate makstav tasu peab olema optimaalne ja põhjendatud.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta väga hea.

3.8.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik Lennuliiklusteeninduse AS osalus **säilitada**, kuna:

- tegemist on riigile strateegiliselt olulise, avalikust huvist lähtuva aeronavigatsiooniteenust osutava äriühinguga, millele turg alternatiive ei paku;
- riik tagab äriühingu kaudu kõikidele turuosalistele võrdsed võimalused, avatud ja läbipaistva ligipääsu aeronavigatsiooniteenuste tarbimiseks Tallinna lennuinfopiiirkonnas;
- kuigi äriühingu tulubaas on ELi ühtse sanktsioonipoliitika tulemusel oluliselt (ligi 40%) vähenenud, võimaldab äriühingu omatulu teenimine katta lennuliikluse toimimiseks tehtavaid riiklikke kulusid (otsingu- ja päästekulud, lennundusalane haridus, ohutusvalve ja legislatiivprotsess).

3.8.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.9. OÜ Rail Baltic Estonia

OÜ Rail Baltic Estonia (RBE) peamiseks tegevusalaks on põhikirja kohaselt Rail Baltic raudteetaristu arendamine ja rajamine Eesti Vabariigi territooriumil Eesti Vabariigi huvides, samuti osalemine riikidevahelises koostöös, mis on vajalik tervikliku Rail Balticu raudteetaristu rajamiseks. RBE eesmärk on rajatavasse Rail Balticu raudteetaristusse tehtavate investeeringute juhtimine ning raudteetaristu ehituse korraldamine. Rail Balticu raudtee arendamise ja rajamise all peetakse silmas 1435 mm standardil põhineva raudtee ja sellega seonduvate ehitiste tehnilist projekteerimist, ehitamist ning haldamist ja nendega kaasnevat tegevust.

RBE omab osalust ja teostab Eesti Vabariigi huvides aktsionäriõigusi Läti Vabariigis registreeritud äriühingus RB Rail AS (edaspidi ka RBR), mis on Rail Baltic projekti arendamiseks (raudtee projekteerimine, ehitamine ja turundus) loodud Eesti, Läti ja Leedu ühissetevõtte.

3.9.1. Muutused osaluses

Kooskõlas Vabariigi Valitsuse 16.11.2023 korraldusega nr 276 „Volitus osaühingu Rail Baltic Estonia osakapitali suurendamiseks“ suurendati 20.12.2023. a ainuosaniku otsusega OÜ Rail Baltic Estonia osakapitali 1 euro võrra 2 508 eurolt 2 509 euroni. Ainuosanik tasus osa nimiväärtuse suurendamise eest rahalise sissemaksega summas 3 000 000 eurot, millest üks euro oli nimiväärtuse suurendamise eest ja 2 999 999 eurot oli ülekurs. Äriregistris on vastav muudatus registreeritud 01.02.2024.

3.9.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes ei ole Rahandusministeerium hinnanud RBE omakapitali hinda, kuna ettevõtte on investeeringute ettevalmistamise ja teostamise faasis, kus kasum ega **omakapitali tootlus ei ole veel eesmärgiks**.

RBE on äriühing, millel on avalikku huvi kandvad eesmärgid ja ärilist huvi kandvad eesmärgid. Avalikku huvi kandvate eesmärkide täitmisel peab äriühing esmajärjekorras lähtuma riiklikust transpordi ja liikuvuse arengukavast 2021-2035. Ärilliste eesmärkide täitmisel peab äriühing jälgima, et oleks tagatud äriühingu jätkusuutlik majandamine (investeeringud). Äriliseks eesmärgiks on Rail Baltic raudtee infrastruktuuri Eesti osa rajamine ja haldamine. Lisaks on omanik seadnud RBE eesmärgiks toimida kauba- ja reisijateveo arengumootorina, võimaldades koondada sektorit hõlmav teadmised ning soodustades uute kontaktide, võrgustike ja äriideede teket.

Strateegilised eesmärgid on täidetud. Tegevusi elluviiva asutusena osaleb RBE aktiivselt riikidevahelises koostöös toimuvates Rail Baltic raudteega seonduvates tegevustes ning teostab aktsionäriõigusi ühissetevõttes RB Rail AS (RBR), tehes selleks koostööd teiste RBR aktsionäridega. RBE juhib rajatavasse Rail Baltic raudteetaristusse Eestis tehtavaid investeeringuid ning korraldab raudtee ja sellega seonduvate ehitiste projekteerimist, ehitamist ning nendega kaasnevaid tegevusi.

2023. aastal teostati projekteerimis- ja ehitustööd nii Ülemiste ühisterminali, Soodevahe depoo kui Pärnu reisi- ja kaubaterminali osas. Jätkati varasemalt alustatud kohtobjektide ehitusega (viaduktid, sillad ja ökoduktid). Lisaks tegeleti kõrgepingeliinide ja kohalike peatuste projekteerimisega ning põhitrassi hangete ettevalmistamisega.

Kuna RBE on investeeringuid ettevalmistavas ja teostavas faasis ning RBE ei teeni oma põhitegevusest kasumit, siis omanik stabiilset **dividenditulu ei oota**. Tagamaks Rail Baltic raudteetaristu ajakohase valmimise 2030. aastal, peab omanik tagama OÜ Rail Baltic Estoniale vajaminevad finantsvahendid.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta väga hea.

3.9.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik osalus **säilitada**, kuna OÜ Rail Baltic Estonia on Rail Baltic projekti arendamiseks loodud äriühing Eestis ja ettevõtte erastamine ei ole asjakohane.

3.9.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.10. OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus

OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus (EKUK) on keskkonna- ja kliimauuringute kompetentsikeskus ning väga oluline riigi koostööpartner ja nõustaja keskkonnaseisundi komplekshindamisel ja keskkonnavalase toimepidevuse tagamisel. EKUK-i põhiülesandeks on olla Eesti Vabariigi partner rahvusvahelistest kliimakokkulepetest ning EL-i õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmisel, keskkonnakaitse tarbeks analüüside tagamisel ja oma kompetentsivaldkonnas rahvusvahelistelt võetud kohustuste täitmisel. EKUK on vastavate riiklike institutsioonide poolt määratud toidu, toidutoorme ja alkoholi analüüside volitatud laboriks ning pinna-, põhja-, mere-, reo- ja heitvee ning reoveesete referentlaboriks. EKUK pakub laias valikus keemilisi ja füüsikalisi analüüse ning seotud teenuseid peamiselt riigile ning piiratud ulatuses vabale turule.

3.10.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.10.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 6,8%, OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus saavutas 2023. aastal kahjumi tõttu **omakapitali tegelikuks tootluseks -1,2%**.

EKUK äritulud kasvasid 10% võrreldes eelmise aruandlusaastaga. Riigi hallatavatele üksustele osutati aruandeaastal teenuseid kokku 7 893 148 euro eest (2022. aastal 7 249 106 eurot). Majandusaasta puhaskahjum oli 2023. aastal -69 018 eurot (2022. aastal -996 623 eurot). Negatiivsest raamatupidamislikust puhaskasumist hoolimata olid EKUK-i 2023. aasta kulumid eelne

ärikasum positiivne summas 1 080 534 eurot. Olulist mõju EKUK-i puhaskasumi (-kahjumi) arvestuses omab varadelt (sh sihtfinantseeritud varadelt) arvestatav kulum, mis vähendab oluliselt raamatupidamislikku puhaskasumit. Kasuminäitajate volatiilsus viimastel aastatel on olnud seotud sisendkulude (tööjõu-, energia- jm. teenindusega seotud kulude) kasvuga ja äritulude kõikumisega. 2023. aastal on kulude tase võrreldes 2022. aastaga püsinud suuresti samal tasemel (kasv 0,8%), kuid tulud kasvasid ca 10 %.

Strateegilisteks eesmärkideks on olla riigile kompetentsikeskuseks keskkonnauuringute valdkonnas, sh keskkonnaseisundi komplekshindamisel, tagada riiklike ja rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks vajalikes valdkondades akrediteeritud laboriteenus, tagada elutähtsa teenusena välisõhu seire ja kõrgendatud saastest tingitud ohtudes varajase hoiatuse süsteemi toimimine, arendada ja hoida võimekust kõikides keskkonnakaitse valdkondades laboratoorsete analüüside teostamiseks ja pakkuda riigile kvaliteetset teenust keskkonnaseisundi kiireks, optimaalseks ja efektiivseks hindamiseks ning põhjuste ja seoste analüüsimiseks.

Olulisemaks EKUK arenguvaldkonnaks on kujunenud rohepöördega seotud tegevused ning rohepöörde alase kompetentsikeskuse välja arendamine. Selle raames jätkas EKUK oma kompetentsi pakkumist riiklikele ja eraõiguslikele organisatsioonidele jätkusuutliku ja vastutustundliku tegevuse põhimõtete järgimisel ning

2023	
Tulud	10 094 240 €
Puhaskasum	-69 018 €
Kasumimarginaal	-1,4%
Varad	9 134 072 €
Omakapital	5 843 251 €
Omakapitali osakaal	64,0%
Omakapitali tootlus	-1,2%
Dividendid	0 €

süsiniku jalajälje hindamisel ning leevendus meetmete kaardistamist. EKUK on kujunenud oluliseks partneriks riigile, omavalitsustele ja erasektorile rohereformi eesmärkide elluviimisel, kujunedes valdkonna kompetentsikeskuseks KHG heitkoguste analüüsimisel ning järeltuste ja tegevuskavade väljatöötamisel.

EKUK jätkas oma vastutusala tegevuste optimeerimisega suurendades oluliselt riikliku keskkonnaseire pinnaveeseire alamprogrammi efektiivsust, ühendades vee keemilise ja ökoloogilise seisundi hindamise ning optimeerimis organisatsiooni tööprotsesse ja tõstes efektiivsust, koondades raskmetallide analüüsid Tartu osakonda.

OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus on suutnud muutavas majanduskeskkonnas oma tegevusvaldkondi arendades säilitada stabiilse arengu. EKUK on täitnud kõik 2023. aasta tegevuse eesmärkides toodud finants- ja tegevuseesmärgid.

EKUK ei tegutse täielikult vabal turul ning riigisisene teenuste vaba turu müügi potentsiaal on marginaalne. Riik ootab äriühingult ressursisäästlikku jätkuvust ja teenuste kvaliteedi püsimist, mida toetab **stabiilne ja konservatiivne omanikutulu jaotamise poliitika**, mis võtab arvesse ettevõtte tulevaste perioodide investeerimisvajadust kvaliteetsete teenuste säilitamiseks ning konservatiivse kapitalstruktuuri eesmärgi.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta väga hea.

3.10.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi on vajalik riigi 100%-line osalus **säilitada**, kuna riigi strateegiliste funktsioonide kindlustamine ning rahvusvaheliste kohustuste täitmine keskkonnakaitse ja kliima valdkonnas vajab kompetentsikeskust.

3.10.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.11. AS Nordic Aviation Group

AS Nordic Aviation Group (NAG) on lennunduskontsern, mille eesmärk on pakkuda lennutransporditeenuseid. AS Nordic Aviation Group kontserni kuuluvad lisaks Regional Jet OÜ ja Nordic Aviation Advisory OÜ. AS Nordic Aviation Group on kahe brändi – Nordica ja Xfly omanik.

3.11.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.11.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud AS Nordic Aviation Group oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 9,2%, AS Nordic Aviation Group saavutas 2023. aastal kahjumi tõttu **omakapitali tegelikult tootluseks -141,0%**.

Aruande koostamise seisuga ei ole ettevõtte esitanud majandusaasta aruannet, kuna ei ole saavutatud kokkulepet audiitoriga selle kinnitamise osas. Seega ei ole ka vara valitseja saanud kujundada majandustulemuste pealt seisukohta ja neid kinnitada.

2023	
Tulud	110 678 754 €
Puhaskasum	-18 341 093 €
Kasumimarginaal	-16,6%
Varad	64 912 005 €
Omakapital	13 007 123 €
Omakapitali osakaal	20,0%
Omakapitali tootlus	-141,0%
Dividendid	0 €

NAG osaluse omamise varasemat strateegilist eesmärki tagada lennuühendused Tallinnast ning teenida omanikutulu lennutegevuse kaudu ei ole olnud võimalik täita. Ettevõtte lennutegevus koosneb peamiselt allhankelendudest teistele lennufirmadele, lisaks

tellimuslendudest ning muude lennundusteenuste osutamisest. Need tegevused ei ole riigi kui omaniku jaoks strateegilised, mistõttu on omanik otsustanud lennutegevusest terviklikult väljuda.

Ettevõtte peab erastamise edukaks läbiviimiseks keskenduma ettevõtte majandustegevuse stabiliseerimisele ning vajadusel ümber struktureerimisele või tegevuste vastavalt ümber korraldamisele. Tulemusliku erastamiseni peavad gruppi kuuluvad äriühingud äriliste tehingute tegemisel lähtuma jätkusuutliku ja kasumliku tegevuse saavutamise eesmärgist.

Erastamisel tuleb võimalusel silmas pidada, et NAG omab rolli Eesti transpordisüsteemis ja majanduses tervikuna, on tööandja Eesti lennunduseksperidele, partner teistele valdkonna ettevõtetele ning ettevõtte põhitegevust toetab muude lennundusteenuste osutamine. Seetõttu tuleb erastamisel kaaluda võimalusi majandustegevuse või selle osade jätkamiseks Eestis.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta mitterahuldav.

3.11.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

Eesti Vabariik on AS Nordic Aviation Group osalust omanud omaniku tulu teenimise ning riigivara valitseja avalike huvide (turutõrke või muu erakorralise asjaolu ilmnemisel lennuühenduste võimekuse tagamine) eesmärgil. 2023. aasta jooksul on ilmnunud, et AS Nordic Aviation Group ei ole võimeline riigi osalusega ettevõtetele seatud ootusi täitma. Eesti Vabariik on otsustanud lennutegevuse ettevõtlusest terviklikult väljuda, kuna praeguse ärimudeli puhul puudub ettevõtetel avalik eesmärk. Sellest lähtuvalt on riigi kui omaniku ootus AS Nordic Aviation Group **võõrandada**.

3.11.4. Läbiviidud erikontrollid

2023. aastal viidi ettevõttes läbi erikontroll, mis hindas juhtorganite (juhatuse ja nõukogu) poolt perioodil 01.01.2020-27.07.2023 tehtud juhtimisotsuste vastavust korraliku ettevõtja hoolsusele, sealhulgas juhatuse tegevuse vastavust nõukogu otsustele ning ootustele, vastavust omaniku ootustele ja ettevõtte strateegilistele eesmärkidele ja Vabariigi Valitsuse korralduses „Volitus Aktsiaseltsi Nordic Aviation Group aktsiakapitalisuurendamiseks ja laenu andmine“ sätestatud tingimustele ja eesmärkidele.

Lõppraportist selgus, et enne uute projektidega alustamist ja tehingute tegemist ei pööratud piisavalt tähelepanu kaasvetele riskidele ja nende võimalikele maandusmeetmetele. Samuti ei andnud juhatuse omal algatusel nõukogule piisavalt põhjalikku ja objektiivset teavet otsustuste mõju kohta ettevõttele. Nõukogu omakorda ei ole piisavalt täiendavat teavet küsinud.

Alustatud teenuslepingud olid küll eelarvestatud kasumlikuna ning otsused lepingutega alustada lähtusid omaniku ootuse kasumlikkuse eesmärgist, kuid tegelikkuses planeeritud investeeringuid, uusi lepinguid ja projekte ei analüüsitud piisava põhjalikkusega ning realiseerunud riske ei osatud tuvastada ja arvesse võtta. Tasuvusanalüüsid lähtuti liigoptimistlikest eeldustest. Seetõttu ei olnud erikontrolli läbiviijate hinnangul vaadeldaval perioodil sõlmitud lepingud täielikult kooskõlas omaniku ootusega.

3.11.5. Andmed toimunud, nurjunud ja kestva riigi osaluse võõrandamise kohta

12.10.2023 valitsuskabineti otsusega anti kliimaministrile koostöös rahandusministriga ülesanne alustada läbirääkimiste ettevalmistamist ASi Nordic Aviation Group (NAG) või sellesse kuuluvate ettevõtete osaliseks või terviklikuks erastamiseks või erastamiseks koos OÜ-ga Transpordi Varahaldus (TVH). 04.03.2024 võttis Vabariigi Valitsus vastu korralduse nr 55 riigile kuuluvate AS Nordic Aviation Group aktsiate võõrandamiseks. Võõrandamise menetlus jätkub 2024 teisel poolaastal.

3.12. OÜ Transpordi Varahaldus

OÜ Transpordi Varahaldus (TVH) on asutatud eesmärgiga tegutseda investeerimisühinguna, mis rahastab ja haldab investeeringuid põhivarasse transpordi valdkonnas (sealhulgas omandamine ja rentimine). OÜ Transpordi Varahaldus on varahaldusettevõtte, mis omab lennukeid ja rendib neid AS Nordic Aviation Groupile.

3.12.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.12.2. Hinnang omaniku ootuste täitmisele ja majandustulemustele

Osaluste valitsemise koondaruandes on Rahandusministeerium hinnanud OÜ Transpordi Varahaldus oodatavaks omakapitali hinnaks 2023. aastal 7,6%, OÜ Transpordi Varahaldus saavutas 2023. aastal kahjumi tõttu **omakapitali tegelikuks tootluseks -30,6%**.

OÜ Transpordi Varahaldus osaluse omamise strateegiline eesmärk on toimida investeerimisettevõttena transpordisektoris, omandada ja/või omada selleks õhusõidukeid või muud vara ning neid turutingimustel edasi rentida.

2023	
Tulud	12 469 513 €
Puhaskasum	-10 609 169 €
Kasumimarginaal	-85,1%
Varad	69 565 317 €
Omakapital	34 716 987 €
Omakapitali osakaal	49,9%
Omakapitali tootlus	-30,6%
Dividendid	0 €

2024. aasta mais kinnitas kliimaminister äriühingule uued omaniku ootused, milles on ette nähtud osaühingu erastamine. Tulemusliku erastamiseni peab äriühing äriliste tehingute tegemisel lähtuma jätkusuutliku ja kasumliku tegevuse saavutamise eesmärgist.

Äritegevuselt oli 2023. aasta ettevõtte jaoks tulemuslik – sellele eelnenud majandusaastaga võrreldes kasvas äriühingu müügitulu lennundusvarade väljarentimisest 2,1 miljoni euro võrra. TVH 2023. aasta majandusaasta auditeeritud tulemuste kohaselt kujunes äriühingu puhaskasumiks ilma põhivarade allahindluseta 1,8 miljonit eurot (2022: 2,3 miljonit eurot). Rahvusvahelistest raamatupidamisreeglitest (IFRS) tulenevalt hinnati TVH põhivarade ehk lennukite väärtust uuesti ning selle tulemusena lõpetati majandusaasta raamatupidamislikult siiski varade allahindlusest tingitud 10,6 miljoni euro suuruse kahjumiga. TVH-le kuuluvate lennukite rentniku majandusraskused mõjusid TVH varade väärtusele negatiivselt: see viis aruandeaasta tulemuse kokkuvõtvalt miinuspoolele. TVH omakapitali osakaal 49,9% vastas 2023. aastal omaniku ootustes toodud eesmärgile 25-50%.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang äriühingule seatud omaniku ootustega määratud strateegiliste ja finantseesmärkide täitmise kohta hea.

3.12.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

Eesti Vabariik on otsustanud väljuda riigi äriühingutest, mille eesmärk on tulu teenimine ning ühtlasi puudub avalik eesmärk. Vabariigi Valitsus arutas riigi lennundusettevõtete, mh OÜ Transpordi Varahaldus erastamise võimalusi 15.02.2024 valitsuskabineti nõupidamisel. Omanik on seadnud ootuse lennutegevuse ettevõtlusest terviklikult väljuda ja osaühingu OÜ Transpordi Varahaldus või selle varad müüa ja hilisemalt lõpetada.

3.12.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

3.12.5. Andmed toimunud, nurjunud ja kestva riigi osaluse võõrandamise kohta

29.02.2024 kabinetinõupidamisel suunise aktsiaseltsi Nordic Aviation Group ning osaühingu Transpordi Varahaldus erastamise algatamise korraldamiseks. Sellest tulenevalt tuleb äriühingul korraldada vajalikke ettevalmistusi, kavandada tegevusteks vastav ressursid ning viia läbi müügipakkumised. Omaniku ootus on, et 2024. a II kvartali jooksul algataks äriühing müügiprotsessid ning kaardistaks kõige tulusama müügivõimaluse.

3.13. AS Ökosil

AS Ökosil on Eesti riigi (35% osalust) ja AS Silmet Grupp (65% osalust) poolt Vabariigi Valitsuse 12.06.1998. a korralduse 535-k alusel loodud keskkonnaettevõtte, mille ülesandeks on suurte keskkonnaprojektide, sh Sillamäe radioaktiivse jäätmeoidla keskkonnakaitseline saneerimisprojekti juhtimine ning keskkonnakorralduse ja seirega seonduvate teenuste osutamine.

3.13.1. Muutused osaluses

Muutusi osaluses ei ole perioodil 01.01.2023 – 31.08.2024 toimunud.

3.13.2. Hinnang riigi osalemise eesmärkide täitmisele ja majandustulemustele⁶

Osaluste valitsemise koondaruandes ei ole Rahandusministeerium AS Ökosil oodatavat omakapitali hinda hinnanud, kuna Eesti riigil on ettevõttes vähemusosalus. Samuti ei koostata AS-ile Ökosil omaniku ootuste dokumenti.

Riik osaleb ettevõttes, kuna AS-i Ökosil poolt hallatav Sillamäe jäätmeoidla on Euroopa Aatomienergiaühenduse (EURATOM) ja ÜRO Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuri (IAEA) järelevalve alla kuuluvate objektide nimekirjas, sest seal ladestatavad uraanitootmise jäägid klassifitseeruvad tuumamaterjaliks, mille üle järelevalve teostamine on rahvusvahelise julgeoleku seisukohalt oluline.

2023	
Tulud	776 323 €
Puhaskasum	35 770 €
Kasumimarginaal	4,6%
Varad	1 690 172 €
Omakapital	1 560 101 €
Omakapitali osakaal	92%
Omakapitali tootlus	2,3%
Dividendid	0 €

Võrreldes 2022. aastaga kasvasid ettevõtte müügitulud 1,9% ja tegevuskulud vähenesid 6,8%. Kokku kasvas puhaskasum 95,4% (2022. aastal 1 651 eur). Jaotamata kasum oli 2023. aasta lõpu seisuga 1 009 630 eur. 2023. aastal ettevõttele toetusi ei makstud.

2023. aastal jätkus 2014. aastal rajatud seirejaama ning 2019. aastal lisandunud teise seirejaama opereerimine. Seirejaamade rajamise eesmärgiks oli omada paremat ülevaadet tööstustsooni keskkonnamõjust ning teavitada õhu kvaliteedist ka avalikkust. Jätkusid Sillamäe Sadamaga seonduvad teenused: Sillamäe Sadama ja terminalide keskkonnakorralduslik nõustamine, keskkonnaseire, keskkonnalubade hankimine ja muutmine, keskkonnakasutusega seonduvate andmete kogumine ja aruandlus.

2023. aasta jooksul viidi täies mahus läbi Sillamäe jäätmeoidla aastane seiretsükkel. 2023. aastal teostatud seire käigus ei ole ilmnunud nähtavaid defekte ega rajatiste/seadmete püsivalt ebakorrapärasest funktsioneerimisest. Viidi läbi nii seirelabori järjekordne akrediteeringu verifitseerimine kui ka keskkonnajuhtimissüsteemi EMAS audit ja verifitseerimine.

Kokkuvõttes on osaluse valitseja hinnang osalemise eesmärkide saavutamise ja majandustegevuse kohta eelmisel majandusaastal hea.

3.13.3. Seisukoht osaluse säilitamise vajaduse kohta

2023. aasta hinnangu järgi tuleb Eesti riigi osalus AS-is Ökosil **säilitada**.

3.13.4. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle äriseadustiku mõttes läbi ei viidud.

⁶ Tulenevalt Rahandusministri 10.06.2022 määruse nr 24 §-st 3 esitatakse äriühingus, kus riigil ei ole otsustusõigust, osaluse valitsemise kohta seisukoht riigi osalemise eesmärkide saavutamise ja majandustegevuse kohta eelmisel majandusaastal

4. Seisukohad sihtasutusele seatud eesmärkide täitmise ja asutajaõiguste teostamise kohta

Tulenevalt Rahandusministri 10.06.2022 määruse nr 24 „Täpsemad nõuded riigi osaluse valitseja ning asutaja- ja liikmeõiguste teostaja seisukohtade ja teabe esitamisele“ §-st 5 esitab riigi asutatud sihtasutuse asutajaõiguste teostaja:

- 1) seisukoha sihtasutusele eelmiseks majandusaastaks seatud olulisemate eesmärkide saavutamise kohta;
- 2) seisukoht sihtasutuse tegevuse jätkamise vajaduse või lõpetamise kohta;
- 3) ülevaade sihtasutuses läbi viidud erikontrollidest, näidates ära kontrollitava valdkonna ja olulisemad tähelepanekud;
- 4) andmed sihtasutuse ühinemiste ja jagunemiste kohta, näidates ühinemise või jagunemise põhjuse, kuupäeva ning muud olulised asjaolud;
- 5) andmed sihtasutuse lõpetamise kohta, näidates lõpetamise põhjuse ja viisi ning vara jaotuse;
- 6) muud olulised asjaolud või sündmused õige ja õiglase ülevaate saamiseks asutajaõiguste teostamisest.

4.1. SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) põhikirjaline eesmärk on keskkonnavaldkonna tegevuste, sh keskkonnaseadustiku üldosa seaduse §-s 1 sätestatud eesmärkide täitmiseks vajalike projektide toetamine ja teostamine.

4.1.1. Seisukoht olulisemate eesmärkide saavutamise kohta

Nõukogu kinnitas 2023. aastaks tegevuse eesmärgid 6.12.2022 toimunud koosolekul. Tervikuna oli KIKi tegevusel 2023. aastal 3 fookusvaldkonda: (1) uue struktuuritoetuste perioodi meetmete käivitamise, rakendusprojektide elluviimise ja vana perioodi lõpetamisega seonduv, (2) arendustegevused KIKi tegevusvaldkondades ning (3) tõhus sisemine töökorraldus ja areng nii meeskonna toimimise, KIKi alustegevuste kui ka riskide juhtimise seisukohalt.

Eesmärk	Tulemus
<p>1. KIK on tegus: uue perioodi meetmed on avatud, vana periood on lõpetatud. Rakendusprojektide elluviimine sujub:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) KIKi poolt on avamiseks valmis 36 EL ja RE rahastusega meetet. Neist on olemuslikult uudsed meetmed 4, st KIK pole analoogse sisuga meetet seni rakendanud. 2) Elluviimisel on 15 rakenduslikku või teenuste osutamisega seotud projekti, sh aasta jooksul lisandub 5 uut projekti. 3) Toetuste väljamaksed 2023 koos energeetika ja metsameetmetega on 219 mln eurot.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Valmis 43 meetet, neist 4 olemuslikult uudsed 2) Elluviimisel on 19 projekti, neist lisandunud on 6 uut projekti 3) Toetuste väljamakseid on 103%
<p>2. KIK arendab: arendusprojektid ja tuleviku teenused</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Esitatud on 2-3 ühistaotlust riigi ja/või omavalitsuspartneritega mahus 10 mln eurot. 2) Elluviimisel kuni 3 arendusteenust või initsiatiivi koostöös partneritega, mh eesmärgiga suurendada KOV võimekust rohepööret ellu viia. 3) Nõustamiskontaktide arv, taotlusaktiivsus ja edukate taotluste määr aegreas kasvab (sh LIFE; Horisont, Innovatsioonifond). 4) Avaldatud 6 (arvamus)artiklit ning 15 (sisuturundus)lugu KIKi toetustest ja projektidest. 5) KIK on esinenud 12 korral seminaridel või konverentsidel laiemate ja ülevaatliskemate teemadega, lisaks tutvustanud mitmetel üritustel oma toetusi ja projekte.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Esitati 5 ühistaotlust mahus 21 mln eurot 2) Elluviimisel on 4 arendusteenust 3) Nõustamiskontaktide arv on kasvamas 4) Avaldatud on 7 arvamusartiklit ja 42 (sisuturundus)lugu 5) KIK on esinenud 19 korral seminaridel või konverentsidel 6) KIKi (kaas)korraldusel ja on toimunud 13 seminari-konverentsi

6) KIKi (kaas)korraldusel toimunud 3 seminari-konverentsi, lisaks toimuvad sihtgruppidele aasta jooksul mitmed infopäevad ja koolitused.	
3. Ühtne, toimiv ja arenev organisatsioon: meeskonna arendamine ja sujuv töökorraldus, valmidus kvaliteetsete teenuse osutamiseks <ol style="list-style-type: none"> 1) Riskikulu pikaajalise keskmisena maksimaalselt 2% 2) Klientide soovitusindeksi NPS tase 70%+ 3) Kliendirahulolu uuringu põhjal 85%+ 4) Ministeeriumide rahulolu 85%+ 5) Töötajate rahulolu 85%+ 6) Vabatahtliku volavuse viimine pikaajalise keskmisena alla 10% taseme 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Riskikulu on <2% (1,43%) 2) NPS tase on >70% (73%) 3) Kliendirahulolu on >85% (87%) 4) Ministeeriumide rahulolu on >85% (98%) 5) Töötajate rahulolu on 85% 6) Vabatahtliku volavuse pikaajalise keskmine on <10% (9,12%)

KIK eesmärgid on täidetud ning kõik sihttasemed saavutatud.

Kokkuvõttes on asutajaõiguste teostaja hinnang eesmärkide saavutamise kohta eelmisel majandusaastal väga hea.

4.1.2. Seisukoht sihtasutuse tegevuse jätkamise vajaduse kohta

Kliimaministeerium peab **vajalikuks sihtasutuse tegevuse jätkamist**, kuna riigi ambitsioonikate kliima ja keskkonnanäesmärkide täitmiseks on oluline motiveerida riigi ja erasektori koostöös arendusprojekte ja toetusmeetmeid. Samuti on eesmärkide saavutamiseks vajalik valdkonnaspetsiifiliste rakenduslike projektide läbiviimine. KIK-l on oluline roll leida keskkonnaprojektide elluviimiseks lisavahendeid väljaspool riigieelarvet ning nende keskne rakendamine.

4.1.3. Läbiviidud erikontrollid

Erikontrolle läbi ei viidud.

4.1.4. Andmed sihtasutuse ühinemiste ja jagunemiste kohta

06.01.2023 ühinesid SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (registrikood 90005946) ja SA Erametsakeskus (registrikood: 90005449). Ühinemise teadaanne on registreeritud numbriga 2023955.

Sihtasutuste ühendamine toimus vastavalt riigireformi tegevuskavale aastateks 2021-2023, mille kohaselt oli eesmärk sarnaseid teenuseid osutavad asutusi võimalusel ühendada. Mõlemad sihtasutused olid sama ministeeriumi haldusalas, jagasid toetusi ja tegelesid oma valdkonnas nõustamisteenusega. Kahe sihtasutuse ühendamine loob keskkonna- ja kliimavaldkonnas hea sünergia ning annab metsateemadele suurema võimaluse, samuti teeb ühinemine keskkonnaprojektide rahastamise selgemaks ja läbimõeldumaks.

5. Seisukohad mittetulundusühingule seatud eesmärkide täitmise ja liikmeõiguste teostamise kohta

Tulenevalt Rahandusministri 10.06.2022 määruse nr 24 „Täpsemad nõuded riigi osaluse valitseja ning asutaja- ja liikmeõiguste teostaja seisukohtade ja teabe esitamisele“ §-st 7 esitab mittetulundusühingu liikmeõiguste teostaja järgmise teabe:

- 1) kohustusliku liikmesusega mittetulundusühingu nime ja liikmemaksu suuruse;
- 2) mittetulundusühingu, mille liikmesus ei ole kohustuslik, liikmemaksu suuruse ja seisukoha nimetatud mittetulundusühingule seatud eesmärkide ja eelmiseks majandusaastaks seatud liikmesuse eesmärkide täitmise kohta;
- 3) seisukoha mittetulundusühingus, mille liikmesus ei ole kohustuslik, liikmesuse jätkamise vajaduse või lõpetamise kohta;
- 4) ülevaade Eesti Vabariigis registreeritud mittetulundusühingus, mille liikmesus ei ole kohustuslik, läbi viidud revisjonidest või audiitorkontrollidest, näidates ära kontrollitava valdkonna ja olulisemad tähelepanekud;
- 5) andmed Eesti Vabariigis registreeritud mittetulundusühingu, mille liikmesus ei ole kohustuslik, toimunud või toimuvate ühinemiste ja jagunemiste kohta, näidates ühinemise või jagunemise põhjuse, kuupäeva ning muud olulised asjaolud;
- 6) andmed mittetulundusühingu või selles liikmeks olemise lõpetamise kohta, näidates lõpetamise põhjuse ja viisi ning vara jaotuse;
- 7) muud olulised asjaolud või sündmused õige ja õiglase ülevaate saamiseks liikmeõiguste teostamisest.

5.1. MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee

MTÜ Maailma Energeetikanõukogu (World Energy Council, WEC) on mittetulunduslik, teistesse ühendustesse mittekuuluv erapooletu, tehnoloogianeutraalne ja objektiivne organisatsioon. Lisaks sellele on WEC ametlikult ÜRO poolt akrediteeritud valitsusväline energeetika sõlmküsimumuste ja tulevikuga tegelev maailmaorganisatsioon. Esindatud on nii taastuvatele kui fossiilsetele energiaallikatele tuginevad energeetikasektorid kui ka innovatsioonile tuginevad tuleviku energeetikatehnoloogiad.

WEC koosneb rahvuslikest liikmeskomiteedest, mis esindavad energia tootjaid ja tarnijaid, energia müüjaid ja kasutajaid, energeetikaga tegelevaid ministeeriume, valitsusasutusi, poliitikate kujundajaid, praktiliste otsuste langetajaid, teadureid, akadeemilisi asutusi ja keskkonnaorganisatsioone.

WEC peakontor asub Londonis ning Eestis tegutseb kohalik rahvuskomitee. Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee tegevusaladeks on säästliku energiavarustuse ja -kasutuse edendamine kooskõlas Maailma Energeetikanõukogu põhimõtetega, osalemine Maailma Energeetikanõukogu töös vastavalt oma põhikirjale ja tegevuskavale ning Eesti rahvuslikke huvisid toetava rahvusvahelise energeetikaalase kogemuse levitamine.

MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee liikmesus ei ole kohustuslik. MTÜ liikmemaksu suuruseks on 2024. aastal 10 727,72 eurot.

5.1.1. Seisukoht mittetulundusühingule seatud eesmärkide ja eelmiseks majandusaastaks seatud liikmesuse eesmärkide täitmise kohta

MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee (WEC Estonia) korraldab faktipõhise teadlikkuse tõstmiseks kõrgetasemelisi avalikke konverentse ja diskussiooni foorumeid ning üksnes liikmetele mõeldud eksklusiivseid kohtumisi ja arutelusid. Oma tegevusega luuakse eeldusi koostööle ja jätkusuutliku energeetika keskkonna kujunemisele ning innustatakse järelkasvu. Läbi Maailma Energeetikanõukogu rahvusvaheliste ja lokaalsete uuringute aidatakse lahti mõtestada energeetikasektori muutusi ja prognoosida tuleviku trende, et toetada liikmeid nii lühiajaliste kui ka pikaajaliste strateegiliste otsuste tegemisel.

WEC Estonia tegevused on jagatud põhimõtteliselt kolmeks:

- 1) Eesti energiapoliitika analüüsimine ja kommenteerimine;
- 2) Eesti energeetikahariduse edendamine;
- 3) rahvuskomitee esindamine, seda nii Eestis kui rahvusvaheliselt.

2023. aastal oli WEC-i 100-s globaalselt tegutsemise aasta. Korraldati aastakonverents Tallinna Kultuurikatlas kuhu saabus esinejaid 8 riigist, et jagada parimaid praktikaid ning kogemusi. Samuti korraldati kohalikke arutelusid WEC Akadeemia diskussiooni formaadis ning koostöös Kliimaministeeriumi ja mõne turuosalisega valmistati ette salvestuse häkatoni. Tegeleti nii Eesti energiapoliitika analüüsimise ja kommenteerimise kui ka energeetika hariduse edendamisega. Jätakuvalt panustati WEC-i globaalsetesse uuringutesse ning tutvustati tulemusi siseriiklikult avalikel üritustel. Koostöös WEC Läti ja WEC Leedu komiteedega analüüsiti põhjalikult Baltikumi energeetika Trilemmat. Juhatus täitis rahvuskomitee üldkoosoleku poolt seatud tegevuskava 2023. aastaks.

Liikmesuse eesmärgiks on uute energiatehnoloogiate rakendamisega seotud infovahetuste kaudu täpsema ja tulevikku suunatud regulatsiooni väljatöötamine.

Kokkuvõttes on hinnang mittetulundusühingule seatud eesmärkide ja eelmiseks majandusaastaks seatud liikmesuse eesmärkide täitmise kohta väga hea.

5.1.2. Seisukoht liikmesuse jätkamise vajaduse kohta

Maailma Energeetikanõukogu asutati 1923. aastal. Tänapäevaks liidab WEC üle 3000 liikme rohkem kui 95-s rahvuskomitees üle maailma. WEC on maailma vanim, suurim ja kõige kõrgemalt tunnustatud mõjukas globaalse haardega energeetikasektori assotsiatsioon.

Eesti võeti vastu WEC-i liikmeks 1937. aastal Pariisis. Aastatel 1940 – 1998 oli Eesti liikmelisus WEC-is peatunud. 1998. aastal WEC-i 17-ndal kongressil Houstonis taastati Eesti liikmestaatus selles organisatsioonis. Eestit esindas WEC-is ajavahemikul 1998 – 2003 Majandusministeeriumi juures tegutsenud Energeetikanõukogu. MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee asutati 2003. aastal.

Maailma Energeetikanõukogu avaldab kord aastas Trilemma raporti, kus avaldatakse rohkem kui 100 riigi energeetika Trilemma indeksid ning aegread muutustega. Hea energeetikasektor peab samaaegselt ja võrdväärselt tagama varustuskindluse, taskukohasuse ja keskkonnasäästlikkuse ning sellist kolmikvaadet kutsutakse Trilemmaks. Nimetatud indeks on Eesti energiamajanduse edenemise üheks oluliseks mõõdupuuks nii energiamajanduse arengukavas kui ka energeetika ja maavarade TERE programmis.

Kliimaministeeriumi seisukoht on **liikmesust jätkata**. Koostöö energeetika lähitulevikku kujundavate tehnoloogiaarendajatega on kriitiline. Samuti annab liikmelisus vabaduse saada kõigi WEC liikmete käest kiiret ja vahetut tagasisidet riikide kliima- ja energiapoliitika suundumuste ja parimate praktikate kohta.

6. Kokkuvõttev tabel seisukohadest

Järgnevas tabelis on toodud kokkuvõtte Kliimaministeeriumi seisukohtadest valitsemisel olevate äriühingute, sihtasutuse ja mittetulundusühingu tegevuse kohta 2023. aastal.

	Ärinimi	Ühingu liik	KLIM seisukoht tegevusele ja eesmärkide täitmisele	KLIM seisukoht osaluse või liikmesuse säilitamisele
1	AS A. L. A. R. A.	äriühing	väga hea	säilitada
2	AS Eesti Raudtee	äriühing	väga hea	säilitada
3	AS Operail	äriühing	hea	võõrandada
4	AS Tallinna Lennujaam	äriühing	väga hea	säilitada
5	AS Tallinna Sadam	äriühing	väga hea	säilitada optimaalne osalus
6	AS Saarte Liinid	äriühing	hea	säilitada
7	Elering AS	äriühing	hea	säilitada
8	Lennuliiklusteeninduse AS	äriühing	väga hea	säilitada
9	OÜ Rail Baltic Estonia	äriühing	väga hea	säilitada
10	OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	äriühing	väga hea	säilitada
11	AS Nordic Aviation Group	äriühing	mitterahuldav	võõrandada
12	OÜ Transpordi Varahaldus	äriühing	hea	tegevus lõpetada ja varad võõrandada
13	AS Ökosil	äriühing	hea	säilitada
14	SA Keskkonnainvesteeringute keskus	sihtasutus	väga hea	säilitada
15	MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee	mittetulundusühing	väga hea	säilitada